

ATEŞKES SONRASI DÖNEMDE YENİ DENGE ARAYIŞI: KÖRFEZ-İRAN İLİŐKİSİNİN GELECEĞİ

HÜSEYİN BAHRİ KURT

GİRİŐ

Gazze ateŐkesinin ardından Körfez ülkeleri ile İran arasında temkinli ama stratejik nitelikte bir yakınlaşma süreci gözlemlenmektedir. Her ne kadar ateşkes

kırlıgan ve geçici nitelikte olsa dahi bölge ülkelerine güvenlik önceliklerini yeniden tanımlama ve dış politikalarını buna göre konumlandırma fırsatı sunmuŐtur. 13 Ekim'de Őarm el-Şeyh'te düzenlenen Ortadoğu'da BarıŐ Zirvesi'nde ateşkesin garantör ülkelerce

İsrail'in Doha'ya yönelik saldırısı, Körfez ülkeleri açısından İsrail'i potansiyel bir tehdit olarak öne çıkarırken İran'ın bölge siyasetinde yeniden dikkate alınması gereken bir aktör olarak konumlanmasının önünü açmıştır.

imzalanmasını takiben İsrail'in Gazze'ye yönelik iki yılı aşkın süredir devam eden saldırılarının büyük çaplı şekilde sona ermesi, Körfez başkentlerinde güvenlik algılarının kökten değiştiği bir dönemde gerçekleşmiştir. İsrail'in Doha'ya yönelik saldırısı, Körfez ülkeleri açısından İsrail'i potansiyel bir tehdit olarak öne çıkarırken İran'ın bölge siyasetinde yeniden dikkate alınması gereken bir aktör olarak konumlanmasının önünü açmıştır.

Bu dönemde iki temel dinamik dikkat çekmektedir: Körfez ülkelerinin tehdit algılarındaki aşamalı dönüşüm ve İran'ın bölgesel yeniden konumlanma stratejisi. Bu çerçevede ateşkes sonrasında Körfez-İran ilişkilerinin yumuşama ihtimalini tartışmak hem bölgesel güç dengelerinin yeniden tanımlanma sürecini hem de güvenlik ve ekonomi ekseninde ortaya çıkabilecek yeni iş birliği modellerini anlamak açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma özellikle Körfez ülkelerinin İran'la ilişkilerini güvenlikten ekonomi ve diplomasiye uzanan çok boyutlu bir zeminde yeniden değerlendirme eğiliminde olup olmadıklarını inceleyecektir.

7 EKİM SONRASI DÖNÜŞÜM

7 Ekim'den bu yana Ortadoğu, Körfez-İran ilişkilerinin sey-

rini köklü biçimde dönüştüren bir dizi jeopolitik gelişmeye sahne olmuştur. Suriye'deki hükümet değişimi, İran-İsrail savaşı, savaş sürecinde İran'ın ABD tarafından hedef alınması ve buna misilleme olarak İran'ın Katar'da ABD'ye ait el-Udeyd Hava Üssü'nü vurması, bölgesel güç dengelerini köklü biçimde yeniden şekillendirmiştir. Bu sürecin devamında Hamas ve Hizbullah'ın lider kadrolarının hedef alınması ile 9 Eylül'de İsrail'in Katar'a yönelik saldırısı, Körfez ülkeleri açısından İran'la ilişkilerin yalnızca bir güvenlik meselesi olmaktan çıktığını aynı zamanda bölgesel istikrarın sürdürülebilirliği bakımından stratejik bir zorunluluk hâline geldiğini ortaya koymuştur.

Jared Kushner ile Trump yönetiminin Ortadoğu Özel Temsilcisi Steve Witkoff'un 19 Ekim'de CBS News'e verdikleri röportajda Doha saldırısının "sınıırı aşan bir hamle" olarak tanımlanması, bu dönüşümün uluslararası farkındalığını da pekiştirmiştir. Körfez başkentlerinde giderek güçlenen kanaat, İran'ın bölgesel denklemde göz ardı edilemeyecek bir aktör olduğu yönündedir. Bu nedenle 7 Ekim süreci Körfez-İran ilişkilerinde bir kırılma noktası oluşturmuş; İsrail'in Doha saldırısı ise bu kırılmayı kalıcı bir yeniden yakınlaşma ihtimaline dönüştürmüştür. Bu bağlamda Kör-

fez-İran ilişkilerinin dinamiklerini, tarihsel kırılma hatlarını ve ateşkes sonrası dönemdeki yeni yönelimlerini analiz etmek, bölgesel siyasal düzenin geleceğini anlamak açısından merkezî bir önem taşımaktadır.¹

İsrail'in doğrudan ara bulucu ülkeyi ve heyeti hedef alan Doha saldırısı yalnızca bir diplomatik kırılma değil, Körfez-İran ilişkilerinde yeni bir denge arayışının da başlangıcı olmuştur. Saldırı, uluslararası kamuoyunda olduğu kadar Arap dünyasında da derin bir tepki yaratmış; Arap Ligi ve İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerin Doha'da düzenlediği olağanüstü zirvede Katar'a verilen açık destek, Körfez'in bölgesel güvenlik önceliklerinde yaşanan yön değişikliğini gözler önüne sermiştir. Bu atmosferde, İran'ın uzun süredir süren bölgesel tecridi yerini temkinli bir diplomatik

açılım arayışına bırakmış, Körfez başkentleri ise İran'ı yeniden hesaba katmak durumunda kalmışlardır.

"12 Gün Savaşı" boyunca İran'ın askerî kapasitesinde meydana gelen ciddi aşınma (Devrim Muhafızları Ordusunun komuta kademesinin hedef alınması, nükleer altyapısının zarar görmesi ve bölgesel vekil güçlerinin zayıflaması gibi) Tahran'ın dış politika önceliklerinde rasyonel bir yeniden konumlanmayı zorunlu hâle getirmiştir. Bu durum, Körfez'in güvenlik stratejilerini de doğrudan etkilemiştir: İran artık salt bir tehdit değil, İsrail karşısında denge unsuru olarak değerlendirilen bir aktör niteliği kazanmaktadır.

Körfez ülkeleri açısından bu yeniden denge arayışı, güvenlik kadar diplomasi ve ekonomi boyutlarında da belirginleşmektedir. Son

1 "Jared Kushner and Steve Witkoff's extended 60 Minutes interview", CBS News, 19 Ekim 2025.

ABD Dışişleri Bakanı Marco Rubio 9 Nisan 2025'te Suudi Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan el-Suud ile Washington'da bir araya geldi.

iki yılda yapılan ikili görüşmeler, enerji piyasalarındaki istikrar çağrılarını ve ticaret kanallarının yeniden açılmasına yönelik teknik görüşmeler, bu eğilimin somut yansımalarıdır. Bu bağlamda Körfez-İran ilişkilerindeki değişimi sadece taktiksel bir yakınlaşmanın yanında, bölgesel düzende yeni bir stratejik esneklik alanı olarak değerlendirmek gerekir. Ampirik olarak Körfez medyasında İran'a yönelik söylemlerde yumuşama, diplomatik temsil düzeylerinde artış ve karşılıklı güvenlik garantisi çağrılarının gündeme gelmesi, ilişkilerin yeniden tanımlandığı bu dönemin siyasal göstergeleridir.

Dolayısıyla Gazze ateşkesi sonrasında Körfez-İran ilişkilerinde ortaya çıkan bu yeni denge yalnızca geçici bir diplomatik uzlaşma değil, bölge siyasetinde güç dağılımını yeniden şekillendiren yapısal bir dönüşümün habercisi niteliğindedir.

KÖRFEZ-İRAN YAKINLAŞMASININ YENİ DİNAMİKLERİ

Yeni dönemde Körfez-İran yakınlaşmasının yeni dinamikleri üç eksenle belirginleşmektedir: Körfez ülkelerinin tehdit algısındaki dönüşüm, enerji ve ekonomik karşılıklı bağımlılığın derinleşmesi ve bölgesel diplomaside İran'ın yeniden meşrulaşması. Bu dinamiklerin yeni olduğunu anlamamızı sağlayan unsur, Körfez başkentlerinin ilk kez İran'ı istikrarsızlaştırılması gereken bir tehditten ziyade, bölgesel düzenin sürdürülebilirliği açısından istikrarlı tutulması gereken bir aktör olarak görmeye başlamalarıdır.

Körfez ülkeleri, bölgesel güvenlik stratejilerini yeniden değerlendirirken İran'ın istikrarının yalnızca bir tercih değil, bir zorunluluk olduğu görüşünü ön plana çıkarmaktadır. 29 Ekim'de Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman'ın CFR'a verdiği mülakatta, İran'la ortak doğal gaz rezervlerinin

paylaşımının ülkesinin güvenliği açısından hayati önemde olduğunu vurgulaması bu yaklaşımın ekonomik rasyonellerle de desteklendiğini göstermektedir. Aynı mülakatta İran'ın nükleer programına uluslararası hukuka uygun biçimde saygı duyulması gerektiğini ve Katar'ın ABD–İran nükleer görüşmelerine yeniden ara buluculuk ettiğini belirtmesi, Körfez diplomasisinin İran'ı yeniden merkezine aldığına ortaya koymaktadır.

Benzer bir ton, 31 Ekim–2 Kasım tarihleri arasında Bahreyn'de IISS tarafından düzenlenen 21. Manama Diyalogu'nda Umman Dışişleri Bakanı Badr al-Busaidi'nin açıklamalarında da görülmüştür. Busaidi, bölgesel tehdidin esasen İsrail kaynaklı olduğunu belirterek İran'ın izole edilmemesi ve bölge siyasetine aktif biçimde dâhil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, bir diplomatik jest olmanın ötesinde, Körfez İşbirliği Konseyinin (KİK) İran'a yönelik politikalarını yeniden tanımlama iradesinin ifadesidir. Bu açıklamalar, Körfez ülkelerinin güvenlik stratejilerinde giderek daha belirgin hâle gelen kapsayıcı diplomasi anlayışını ve İran'la doğrudan temas kurma yönündeki istekliliği yansıtmaktadır. ABD ve diğer küresel aktörlerin bu eğilime yönelik temkinli desteği, Körfez–İran ilişkilerinin uzun vadeli bir istikrar arayışına evrilebileceğini göstermektedir. Bu bağlamda yeni dinamik bölgesel stratejik düşüncenin kendisinde yaşanan bir zihniyet dönüşümünde somutlaşmaktadır.

Bu diplomatik eğilimlerin ardından Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman'ın (MbS) 18 Kasım'da Vaşington'a gerçekleştirdiği ziyaret de Körfez–İran ilişkilerinin yeni dönemi açısından stratejik bir eşik olarak değerlendirilebilir. 2018'den bu yana ABD'ye MbS tarafından yapılan ilk resmî temas niteliğini taşıyan bu ziyaret, Riyad–Vaşington hat-

tında, Körfez'in bölgesel konumlanmasına zemin hazırlamaktadır. Ziyaret sırasında iki ülke arasında yeni bir güvenlik anlaşmasının yanı sıra İran–ABD görüşmelerinin Suudi Arabistan ara buluculuğunda yürütülmesi olasılığının ele alınması değerlendirilmiştir. Ziyaret sırasında Suudi Arabistan Veliht Prensi, gazetecilere yaptığı açıklamada; Suudi Arabistan olarak İran ve ABD arasında bir anlaşmaya varılması için ellerinden geleni yapacaklarını belirtmiştir. Bu durum, Suudi Arabistan'ın yalnızca kendi ulusal güvenliği açısından değil, KİK içindeki kolektif güvenlik ve diplomasi stratejileri açısından belirleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Veliht Prens MbS'nin ABD ile sürdürdüğü yakın temas, Körfez–İran ilişkileri bağlamında iki yönlü bir etkiye sahiptir. Bir yandan, KİK ülkeleri için İran'ın bölgesel nüfuzunu sınırlayabilecek güvenlik referansları oluşturmakta; diğer yandan İran–ABD diyaloguna ara buluculuk etme potansiyeliyle Körfez ülkelerini sürecin dışına itmeyen bir diplomatik denge zemini yaratmaktadır. Bu ikili etki, Suudi Arabistan'ı hem Vaşington'la güvenlik koordinasyonunu güçlendiren hem de Körfez içinde diplomatik bütünlüğü yeniden inşa eden merkezî bir aktör hâline getirmektedir. Aynı zamanda MbS'nin enerji piyasalarındaki yönlendirici rolü, İran'a yönelik ekonomik ve diplomatik hamlelerin de biçimlenmesinde belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

İran tarafı da savaş sonrası dönemde Körfez'le ilişkilerini yeniden tesis etmeye yönelik dikkat çekici adımlar atmıştır. "12 Gün Savaşı" sonrasında temmuz ayında Suudi Arabistan'ı ilk ziyaret edilen Körfez ülkesi olarak seçen Dışişleri Bakanı Abbas Arakçı'nın gerçekleştirdiği temaslar, Tahran'ın Körfez diplomasisini yeniden canlandırma iradesini göstermiştir. Eylül ayında İran Savunma Bakanı Ali Larica-

Sana'da Husi yanlısı kabilelerin 3 Kasım 2025'te ABD ve İsrail karşıtı protestosu.

ni'nin Riyad'da Suudi mevkidaşıyla yaptığı görüşme, güvenlik eksenli diyalogun yeniden kurumsallaşması yönünde önemli bir adımdır. Son olarak Dışişleri Bakan Yardımcısı Kazım Karibabadi'nin, Suudi Arabistan ziyareti öncesi yaptığı açıklamada Tahran-Riyad ilişkilerinin bölgesel istikrara katkı sağlayacağını vurgulaması, İran'ın Körfez diplomasisine yönelik yeni yaklaşımının sözel düzeyde de somutlaştığını ortaya koymaktadır. Bu karşılıklı adımlar, Körfez-İran ilişkilerinin ateşkes sonrası dönemde yalnızca gerilimi azaltmaya yönelik geçici bir uzlaşya değil, bölgesel güç dengesinin yeniden tanımlandığı daha kalıcı bir diplomatik evreye yöneldiğini göstermektedir.²

ÜÇ TEMEL FAKTÖR

Son iki yılda yaşanan gelişmeler ve bölgesel karar alıcıların söylemleri birlikte ele alındığında, Körfez-İran yaklaşmasını şekillen-

diren üç temel gerekçeden söz etmek mümkündür: İki kısa vadeli dinamik ve bir uzun vadeli yapısal faktör.

Kısa vadeli gerekçelerden ilki İsrail'in saldırgan eylemlerinin Körfez ülkelerinde yarattığı güvenlik algısı değişimidir. Doha saldırısı sonrasında Körfez başkentlerinde İran, tehditten ziyade dengeleyici bir aktör olarak yeniden konumlanmıştır. Körfez monarşileri, İsrail'in bölgesel sınır tanımazlığını artık İran'la karşılaştırmalı biçimde değerlendirmekte ve Tahran'la sınırlı bir güvenlik diyalogunun dahi kendi çıkarlarına hizmet edebileceğini düşünmektedir.

İkinci kısa vadeli gerekçe, ABD'nin bölgedeki stratejik önceliklerinin belirsizleşmesi ve bu durumun Körfez ülkelerini özerk diplomatik inisiyatiflere yöneltmesidir. Vaşington'un İran politikasındaki dalgalanmalar ve Gazze

² "Iran-Saudi relations can shape regional dynamics: Gharibabadi ", *NourNews*, 11 Mayıs 2025.

ateşkesi sonrasında ABD'nin dikkatini Asya-Pasifik'e kaydırması, Körfez ülkelerini hem İran'la hem de diğer bölgesel aktörlerle daha doğrudan ilişki kurmaya zorlamıştır. Bu ortamda Suudi Arabistan'ın İran-ABD görüşmelerinde ara buluculuk girişimleri, Körfez'in artık dış politikada pasif bir izleyici değil, düzen kurucu bir özne hâline gelmeye başladığını göstermektedir.

Uzun vadeli yapısal gerekçe ise enerji güvenliği ve ekonomik karşılıklı bağımlılığın giderek artan belirleyiciliğidir. İran'ın devasa enerji kaynakları ve Körfez ekonomilerinin dönüşüm vizyonları (örneğin Suudi Arabistan'ın 2030 Vizyonu programı) arasında kurulan potansiyel ortaklık alanları, iki tarafı iş birliğine iten kalıcı bir rasyonel oluşturmaktadır. Bu ekonomik yakınsama aynı zamanda Körfez-İran ilişkilerinin askerî rekabetten ekonomik karşılıklı çıkar dengesine evrilmesinin önünü açmaktadır. Bu üç gerekçe birlikte değerlendirildiğinde Körfez-İran yaklaşması salt konjktürel bir eğilim değil; bölgesel sistemin değişen dinamiklerine uyum sağlayan, çok katmanlı bir yeniden konumlanma süreci olarak ortaya çıkmaktadır.

İRAN İLE TEMASIN MUHTEMEL ÜÇ GEREKÇESİ

Körfez ülkelerinin İran'a yönelik muhtemel yeni mevzilenmelerinin başlıca kısa vadeli nedeni, İran ile İsrail arasında 13 Haziran'da İsrail'in İran'ı hedef almasıyla başlayan "12 Gün Savaşı"nın izleyen ateşkesin, taraflar arasındaki derin güven bunalımı nedeniyle sürdürülebilir olmadığına dair yaygın inançtır. Her ne kadar savaşın ardından bir ateşkese ulaşılmış olsa dahi tarafların bu dönemi askerî ve siyasi açıdan toparlanma süreci olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

İran, füze kapasitesini yeniden inşa etmek amacıyla eylül ayında Çin ile ilişkilerini derinleştirmiş; füze yapımını mümkün kılacak materyallerin tedarikinde Pekin ile iş birliğini artırmıştır.³ Öte yandan 7 Ekim'den itibaren İsrail'e yönelik kapsamlı askerî ve lojistik destek sağlayan ABD, 12 Gün Savaşı sonrasında da bu desteğini hız kesmeden sürdürmüştür.⁴ Tüm bu gelişmeler, İsrail ile İran arasında sıcak çatışmanın ikinci bir evresinin oluştuğuna işaret etmektedir. Körfez ülkelerinin İran'la kurdukları yeni diplomatik söylem, bu muhtemel gerginliğe karşı bir

Körfez ülkelerinin İran'a yönelik muhtemel yeni mevzilenmelerinin başlıca kısa vadeli nedeni, İran ile İsrail arasında 13 Haziran'da İsrail'in İran'ı hedef almasıyla başlayan "12 Gün Savaşı"nın izleyen ateşkesin, taraflar arasındaki derin güven bunalımı nedeniyle sürdürülebilir olmadığına dair yaygın inançtır.

3 "Iran looks to China to rebuild missile capabilities after conflict with Israel", *The Arab Weekly*, 1 Eylül 2025.

4 "Spain blocks transfer of US weapons to Israel through its military bases", *Middle East Monitor*, 30 Eylül 2025.

tür önleyici denge politikası olarak değerlendirilebilir. Zira 12 Gün Savaşı, İran'ın Katar'daki el-Udeyd Üssü'nü vurmasının ardından son bulmuştu. Olası bir çatışmanın bölgede bulunan ABD üslerini yeniden hedef hâline getirebileceği ihtimali, ABD askerî varlığına ev sahipliği yapan Kuveyt gibi Körfez ülkelerini doğrudan güvenlik riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle söz konusu ülkeler, İran'a yönelik temkinli ve diyalog odaklı bir tutum benimsemiştir.

Kısa vadeli gerekçelerden bir diğeri ise Yemen merkezli Husilerin ateşkes sürecine yönelik oluşturduğu tehdittir. 7 Ekim'den bu yana İsrail'in hedef aldığı aktörlerden biri de Yemen'in bir kısmını fiilen yöneten Husi hareketi olmuştur. Husiler, Kızıldeniz üzerinden geçen ticari gemileri hedef almanın yanı sıra geçtiğimiz aylarda İsrail'e balistik füze saldırıları da gerçekleştirmiştir. Buna karşılık İsrail, ağustos ayında Husilerin Genel Kurmay Başkanı Muhammed el-Ghamari'yi ve daha sonra Husi kabinesinin tamamını düzenlediği operasyonlarla etkisiz hâle getirmiştir.

Ateşkesin ardından Husi liderliği, Hamas ile yapılan her türlü anlaşmaya saygı duyacaklarını açıklasa da İsrail ve ABD'ye karşı mücadelelerini sürdüreceklerini beyan etmiştir. Mısır, Katar ve Suudi Arabistanlı yetkililer, Husileri İsrail'e ve Kızıldeniz'deki deniz trafiğine yönelik saldırılardan vazgeçirmek için yoğun diplomatik baskı yürütmüştür.⁵ Buna karşın İran'dan silah ve ekipman tedarik eden bu Şii grup hem askerî kapasitesini artırmış hem de Filistin davasını sahiplendiği yönündeki söylemini güçlendirerek İran'a bağlı aktörler arasında öne çıkmıştır.

Körfez ülkelerinin İran'a yönelen diplomatik açılımı, "12 Gün Savaşı" sonrasında oluşan

güven bunalımı ve artan çatışma riski bağlamında kısa vadede bölgesel güvenliği koruma ve istikrarı sürdürme çabası olarak okunmalıdır. Ateşkesin ardından İran ve İsrail'in askerî, istihbarat ve lojistik kapasitesini hızla yeniden inşa etmeye başlaması, ABD üslerinin bulunduğu Körfez ülkelerini doğrudan risk hattına yerleştirmiştir. Bu koşullar altında Körfez başkentlerinde güvenlik stratejisinin merkezine askerî caydırıcılıktan ziyade diplomatik dengeyi esas alan bir anlayış yerleşmektedir. Dolayısıyla Körfez-İran diyalogu, bir güvenlik sigortası olmanın ötesinde, bölgesel çatışma ihtimallerini yönetebilmek için geliştirilen pragmatik bir kriz önleme mekanizması işlevi görmektedir.

Bu yaklaşımın bir diğer boyutu, İran destekli vekil aktörlerin etkisini sınırlandırma çabasında ortaya çıkmaktadır. Yemen merkezli Husi hareketinin ateşkes sürecinde oynadığı rol, Körfez ülkelerinin İran'la diyalog kurma stratejisinde belirleyici bir unsur hâline gelmiştir. Körfez başkentleri, Tahran ile yürütülen diplomatik temaslar aracılığıyla Husilerin ateşkesi ihlal etmesini önlemeyi böylece hem Yemen'de hem de Kızıldeniz ticaret hattında istikrarsızlığın yayılmasını engellemeyi hedeflemektedir. İran açısından ise bu durum, vekil güçleri üzerindeki nüfuzunu diplomatik bir koz olarak kullanma ve bölgesel aktörlerle kontrollü bir güven inşası yürütme fırsatı sunmaktadır. Bu bağlamda Körfez'in İran'a yaklaşma girişimi yalnızca güvenlik merkezli bir önlem değil; diplomasi, enerji güvenliği ve bölgesel nüfuz dengeleri arasında kurulan çok boyutlu bir stratejik planlama sürecidir. Körfez ülkeleri, istikrarlı bir İran'ı kendi ekonomik sürdürülebilirlikleri ve enerji arz güvenlikleri açısından zorunlu bir koşul olarak gör-

5 "The Arab World's Last Militant Leader Is Elusive and Defiant", *WSJ*, 2 Kasım 2025.

mekte; bu nedenle diplomatik diyalogu, bölgesel istikrarın sigortası olarak konumlandırmaktadır. Bu yeni denge arayışı, Körfez-İran ilişkilerindeki sürecin taktiksel bir yumuşamanın ötesine geçerek bölgesel düzenin yeniden inşasında işlevsel bir eksene dönüşmeye başladığını göstermektedir.

Ateşkes sürecinin garantörlerinden biri olarak Katar, Gazze'nin yeniden inşasında önemli bir rol üstlenme potansiyeli kazanmıştır. Katar bu kazanımı kaybetmemek adına diğer bölge ülkeleri ise çatışma ortamının yarattığı baskı ve güvenlik endişeleri nedeniyle ateşkesin sürdürülmesini stratejik bir öncelik olarak görmektedir. Buna yönelik olarak Katar, ikili ve çok taraflı görüşmeler ile ateşkes diplomasini sürdürmüştür.

Uzun vadeli bakıldığında İran ile geliştirilen yeni temasların arkasında yatan esas motivasyon, bölgesel güç dengesinin asimetrik biçimde İsrail lehine bozulmuş olmasıdır. İki yıl süren savaşın ardından hem doğrudan İran'ın hem de "Direniş Eksenini" olarak tanımlanan müttefik ağının askerî ve siyasî kapasitesi ciddi şekilde zayıflamıştır. Buna karşın İsrail, 9 Eylül'de Doha'ya yönelik saldırının gerçekleştiği haftada 72 saat içerisinde Katar dâhil altı Arap ülkesini hedef alarak bölgedeki güvenlik kaygılarını derinleştirmiştir. Operas-

yonlar farklı askerî kapasiteleri içermekle birlikte özellikle F-35 savaş uçaklarının kullanımıyla İsrail hava kuvvetleri; üstün teknolojik yetenekleri, gelişmiş istihbarat altyapısı ve koordinasyon becerisi sayesinde sahada belirgin bir niteliksel üstünlük (qualitative edge) elde etmiştir. Bu hava üstünlüğü, İsrail'in operasyonel etkinliğini artırmakta ve sahadaki gücünü dramatik biçimde pekiştirmektedir.

Her ne kadar İran, hava muharebesi açısından İsrail'in kapasitesine erişememiş olsa da, 12 Gün Savaşı sırasında balistik füze kabiliyetini aktif biçimde kullanarak bölgedeki tek hazır muharip güç olduğunu göstermiştir. Bu nedenle Körfez ülkeleri, İsrail'i dengelemek amacıyla İran ile temkinli bir diplomatik ilişki kurmakta; Tahran'ın sahip olduğu görece caydırıcılık kapasitesini kendi güvenlik mimarilerinde bir denge unsuru olarak değerlendirmektedir. Bölgesel dinamiklerde köklü bir değişim yaşanmadığı sürece bu politikanın önümüzdeki dönemde de devam edeceği öngörülebilir.

SONUÇ

Bu yeni ilişki biçimi eğer yapılan açıklamalar politika düzeyinde somutlaşırsa iki temel alanda sınanacaktır. İlk olarak İran'ın ABD ile yürütmesi beklenen nükleer müzakerelerde

Uzun vadeli bakıldığında İran ile geliştirilen yeni temasların arkasında yatan esas motivasyon, bölgesel güç dengesinin asimetrik biçimde İsrail lehine bozulmuş olmasıdır.

Kısa vadede bu yaklaşım, İsrail'in bölgede tek muharip güç olarak kalmasını önlemeyi; uzun vadede ise Körfez'in bölgesel sistem içinde daha otonom, çok taraflı ve dengeleyici bir rol üstlenmesini amaçlamaktadır. Bu sürecin başarısı yalnızca bölgesel istikrarın değil, uluslararası diplomatik mimarinin de seyrini belirleyecektir.

Körfez ülkelerinin üstleneceği ara buluculuk rolü belirleyici olacaktır. Bu rol, Körfez diplomasisinin uluslararası boyuta taşınması açısından bir fırsat olduğu kadar bölgesel güvenlik dengeleri açısından da hassas bir sınav niteliği taşımaktadır. Geçmişte benzer süreçlerde olduğu gibi Körfez ülkelerinin olası bir anlaşmayı Vaşington'la kişisel diplomatik ilişkiler üzerinden şekillendirmeye çalışıp çalışmayacakları sürecin seyrini etkileyecektir. Özellikle Trump yönetimiyle kurulan özel ilişkilerin bu müzakerelerde yeniden devreye girmesi, bölgesel diplomasi ile kişisel diplomasi arasındaki gerilim hattını yeniden görünür kılabılır.

İkinci olarak bölge içi egemenlik ve kaynak paylaşımı ihtilafları bu yeni diplomatik yönelimin samimiyetini ve sürdürülebilirliğini test edecektir. Kuveyt ile İran arasında süregelen Dorra Gaz Sahası anlaşmazlığı bu bağlamda kritik bir örnektir. Bu konuda geliştirilecek yapıcı bir diyalog mekanizması, Körfez-İran ilişkilerinde karşılıklı güvenin inşası açısından somut bir adım teşkil edecektir. Tarafların bu meselede gerilimi azaltıcı, taviz ve müzakere temelli bir yaklaşım benimsemeleri hâlinde, Körfez-İran ilişkilerinde yeni bir istikrar döneminin temelleri atılabilir. Bu alanlarda elde edilecek kazanımlar hem

İran'ın bölgesel siyasette yeniden belirleyici bir aktör haline gelmesine hem de Körfez ülkelerinin İsrail karşısında diplomatik manevra alanlarını genişletmesine imkân tanıyacaktır.

Son iki yıldaki çatışma ve diplomatik gelişmeler, Körfez ülkelerinin güvenlik algısında yapısal bir dönüşüme işaret etmektedir. İsrail'in askerî üstünlüğü ve artan saldırganlığı, buna karşılık İran'ın hem doğrudan kapasitesinin hem de vekil ağlarının zayıflaması, Körfez ülkelerini İran'la temkinli, çıkar temelli ve pragmatik bir ilişki biçimine yöneltmiştir. Kısa vadede bu yönelim, İran-İsrail arasında olası bir sıcak çatışmanın önlenmesi, 12 Gün Savaşı sonrasında zedelenen güven ortamının yeniden tesisi, ateşkesin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve Husiler gibi vekil aktörlerin kontrol altında tutulması bakımından işlevsel bir strateji sunmaktadır. Uzun vadede ise Körfez-İran ilişkilerinin bu yeni evresi, İsrail lehine bozulan bölgesel dengenin yeniden kurulmasını, İran'ın sınırlı ama etkili caydırıcılık kapasitesinin Körfez'in güvenlik mimarisine entegre edilmesini ve Körfez ülkelerinin bölgesel diplomasi sahnesinde özerk ağırlığını artırmayı hedeflemektedir.

Sonuç olarak Körfez-İran yakınlaşması iki taraf arasındaki geçici bir diplomatik temas ol-

manın yanı sıra İsrail, ABD ve bölgedeki diğer aktörlerin rekabet alanında şekillenen çok katmanlı bir stratejik denge arayışıdır. Doha'nın hedef alınmasıyla Körfez açısından somut hâle gelen İsrail saldırganlığı, Körfez'de tehdit algısının yönünü değiştirmiş; İran'ın askerî ve siyasi kapasitesinin zayıflaması ise Körfez'i, dengeleyici bir aktör olarak İran'la temasa

geçmeye zorlamıştır. Kısa vadede bu yaklaşım, İsrail'in bölgede tek muharip güç olarak kalmasını önlemeyi; uzun vadede ise Körfez'in bölgesel sistem içinde daha otonom, çok taraflı ve dengeleyici bir rol üstlenmesini amaçlamaktadır. Bu sürecin başarısı yalnızca bölgesel istikrarın değil, uluslararası diplomatik mimarinin de seyrini belirleyecektir.

Hüseyin Bahri Kurt

2023 yılında İbn Haldun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü ile Tarih Bölümü'nden çift anadal programı kapsamında mezun oldu. Yüksek lisans öğrenimini, "Britain and Gulf Sheikhdoms in the 19th Century: Through the Expansion of International Society Lens" başlıklı teziyle 2025 yılında Katar'daki Hamad Bin Khalifa Üniversitesi İslam and Global Affairs programında tamamlamıştır. 2021-2025 yılları arasında Türkiye'de ve Katar'da çeşitli düşünce kuruluşlarında yarı zamanlı çalışmalarda bulundu ve aynı süreçte uluslararası akademik toplantılarda yer aldı. ORSAM bünyesinde Körfez Çalışmaları Araştırma Asistanı olarak çalışmaktadır. İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2025

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Email : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA), Shutterstock